

2020.15874 21/04/2020

Jaarplan Regionaal Kompas 2020

Inleiding

Eind 2014 is het Regionaal Kompas 2015-2020 door de gemeenteraden vastgesteld. In deze nota zijn de knelpunten, uitgangspunten en doelstellingen geformuleerd voor Maatschappelijke Opvang¹, Verslavingszorg, Openbare Geestelijke Gezondheidszorg en Beschermd Wonen. Het document is tot stand gekomen in samenspraak met de betrokken gemeenten en partners (zorg, woningcorporaties en politie). In dit Regionaal Kompas is afgesproken dat er elk jaar een jaarplan opgeleverd wordt waarin wordt teruggekeken naar het voorgaande jaar en waarin de doelstellingen worden aangepast als de actualiteit daar om vraagt. Dit jaarplan wordt vastgesteld door het college van centrumgemeente Bergen op Zoom en zal ter kennisname aan de gemeenteraden en betrokken partners worden gestuurd.

Aanpak dakloosheid

Onderzoek populatie daklozen.

Er is landelijk veel aandacht voor de forse toename van het aantal daklozen. Doordat wij in onze regio fors hebben geïnvesteerd in doorstroom en veel daklozen gehuisvest hebben, zien wij hier slechts een lichte stijging. Ook zien we dat de problematiek van dakloosheid in onze regio afwijkt van andere regio's; waar de grote steden vooral een grote stijging zien van het aantal 'economisch' daklozen zien wij in onze regio vooral een toename van daklozen met relatief zware problematiek. In de zomer van 2019 is onderzoek gedaan naar de populatie dak- en thuislozen. Momenteel loopt de uitwerking van het onderzoek nog. De resultaten worden eind januari 2020 verwacht.

Aantal woningontruimingen

Het terugdringen van het aantal woningontruimingen is een belangrijke doelstelling uit het Regionaal Kompas. In de eerste drie kwartalen van 2019 zijn er 4 ontruimingen geweest. Dit is een daling van 33 procent ten opzichte van vorig jaar. We hopen deze lijn in 2020 voort te zetten

Winterregeling

Ook in de winter van 2018/2019 is de winterregeling ingezet. Dit houdt in dat het uitgangspunt is dat niemand op straat hoeft te slapen als het vriest. Hiervoor is een extra locatie gehuurd tegenover de Maatschappelijke Opvang. Dit was nodig omdat tijdens de winter regelmatig meer dan 30 mensen zich meldden bij de Opvang. Het aantal mensen dat gebruik gemaakt heeft van de winterregeling is ongeveer gelijk aan het aantal van de vorige jaren: In totaal zijn er 50 mensen die één of meerdere keren gebruik hebben gemaakt van de winterregeling. De samenstelling wisselde dagelijks. Per nacht hebben zich niet meer dan 35 mensen gemeld. Tijdens de winterregeling is er goed samengewerkt tussen de betrokken partijen.

Aanpak zwerfjongeren

In het vorige jaarplan is uitgebreid stilgestaan bij het project zwerfjongeren van Stichting Twist. Diverse jongeren die door stichting Twist gehuisvest zijn, hadden eerst een Beschermd Wonen-indicatie. Het lukte deze jongeren echter niet om daar aangehaakt te blijven. Voor een aantal andere jongeren is voorkomen dat er een Beschermd Wonen aanvraag nodig was. Ook in 2019 heeft Stichting Twist bewezen een belangrijke meerwaarde te vormen in de aanpak van zwerfjongeren

In 2019 is de werkwijze van stichting Twist ingebed in het Regionaal Kompas en is de samenwerking met WijZijn Traversegroep gestroomlijnd om te voorkomen dat er dubbel werk gedaan wordt op het vlak van de zwerfjongeren. In oktober 2019 is de aanpak geëvalueerd met de betrokken partijen. Alle partijen zijn het eens dat de aanpak positieve resultaten laten zien. Van de 17 casussen, zijn er slecht 2 voortijdige beëindigingen geweest, waarbij 1 casus na een detentieperiode opnieuw wordt herzien.

Voor 2020 hebben WijZijn Traversegroep en Stichting Twist een gezamenlijke subsidieaanvraag gedaan voor de aanpak zwerfjongeren. In deze aanvraag is -naast het benodigde budget voor de het voortzetten van de huidige taken (casemanagement en het logeershuis)- tevens budget gevraagd voor het opzetten van een tussenvoorziening. De mogelijkheden voor het realiseren van een dergelijke tussenvoorziening zullen in de eerste helft van 2020 verder worden onderzocht.

De Kade

Het hebben van een opvangvoorziening waar mensen met complexe multi-problematiek terecht kunnen, is een belangrijk doel uit het Regionaal Kompas. Ook in 2019 werden er op de Kade mensen opgevangen en begeleid die langdurige dakloos geweest zijn. De zes plekken zijn het hele jaar gevuld geweest. Sommige van de bewoners zorgden voorheen voor veel overlast. Dit is sterk afgenomen. In de buurt van de woonvorm is er tot nu toe ook nauwelijks sprake van overlast geweest. Vanuit diverse ketenpartners wordt aangegeven dat de Kade een cruciale schakel is in het geheel.

Omdat gedurende de pilotperiode is gebleken dat de opvang en begeleiding die er op de Kade wordt geboden inhoudelijk niet altijd goed aansluit bij de doelen (en doorontwikkeling) van het beschermd wonen, is er voor gekozen om de Kade voor 2020 voort te zetten als specialistische opvangvoorziening. Momenteel wordt er tevens een verkenning gedaan met het CIZ of in de bewoners van de Kade vanaf 2021 onder de WLZ kunnen gaan vallen (daar waar voorzien wordt dat bewoners altijd 24/7 toezicht nodig zullen hebben).

Uitstroom Maatschappelijke Opvang

Om daklozen te huisvesten zijn ook in 2019 de instrumenten Housing First en Sober Wonen ingezet. Housing First richt zich op langdurig daklozen die intensieve begeleiding nodig hebben. Het principe achter Housing First is dat iemand eerst een eigen woning krijgt (waar hij/ zij ook kan blijven als het goed gaat) en dat er vanuit dat gegeven middels intensieve begeleiding gewerkt wordt aan de problemen die mensen ondervinden bij het wonen en participeren. In 2019 zijn er steeds tien lopende trajecten Housing First geweest. Er zijn er 2 tussentijdse beëindigingen geweest (detentie) en 2 cliënten zijn succesvol uitgestroomd. De verdeling van de herkomst van cliënten over de verschillende gemeentes was nagenoeg gelijk. Op dit moment lopen er 5 trajecten en staan er 5 cliënten in de wacht om te worden geplaatst. Er is een (ambtelijke) stuurgroep Housing First en Sober Wonen die elke maand bij elkaar komt. Daar wordt de voortgang gemonitord en worden knelpunten gesignaleerd en afspraken gemaakt om die op te lossen. In mei 2019 heeft het college van Bergen op Zoom besloten om Mozaik en WijZijn Traversegroep te subsidiëren om Housing First voort te zetten. De ambitie is om Housing First trajecten vanaf het tweede kwartaal van 2020 onder de lokale maatwerkvoorziening begeleiding te plaatsen. Dit sluit qua inhoud beter aan en zo kan er beter worden op de lokale vraag en aanbod. Momenteel worden hierover afspraken gemaakt met Mozaik, WijZijn Traversegroep en de lokale Wmo-toegangen.

Sober Wonen is een tussenvoorziening (tijdelijk en gericht op doorstroom) voor daklozen die minder intensieve begeleiding nodig hebben dan de daklozen die via Housing First worden begeleid. Hier worden mensen gehuisvest met 3 cliënten in een woning. Het is de bedoeling dat zij na zes tot negen maanden doorstromen naar een eigen woning (indien nodig met begeleiding).

In 2019 (in de eerste drie kwartalen) zijn er 6 mensen vanuit de Opvang via het spreekuur van Stadlander bemiddeld naar reguliere huisvesting. Tevens is er een (ambtelijke) stuurgroep Housing First en Sober Wonen die elke maand bij elkaar komt. Daar wordt de voortgang gemonitord en worden knelpunten gesignaleerd en afspraken gemaakt om die op te lossen.

Doorontwikkeling Maatschappelijke Opvang

In juli 2019 zijn het Rijk en gemeenten overeengekomen dat de huidige centrumgemeenten nog tot ten minste 2026 als centrumgemeente blijven fungeren voor de maatschappelijke opvang. De doordecentralisatie zoals deze gepland staat voor beschermd wonen zal daarom niet gaan gelden voor maatschappelijke opvang. Tegelijkertijd wordt er vanuit het Rijk druk uitgeoefend op een versnelde realisatie van de doelen m.b.t. sociale inclusie uit het advies van de Commissie Dannenberg. Samen met de regiogemeenten wordt er momenteel gewerkt aan een regionaal uitvoeringsplan, waarin de zes gemeenten uiteenzetten welke plannen en afspraken zij maken m.b.t. de decentralisatietrajecten en de transformatie van het beschermd wonen en maatschappelijke opvang. In dit kader wordt er ook gekeken naar het huidige en toekomstige (gewenste) aanbod van maatschappelijke opvang, beschermd wonen en begeleid wonen en tussenvoorzieningen in de regio. De uitkomsten hiervan zullen in het volgende regionaal kompas verwerkt worden.

Beschermd Wonen

Op het gebied van Beschermd Wonen wordt is er het afgelopen jaar veel geïnvesteerd in het op gang brengen van de transformatie (van beschermd wonen naar een beschermd thuis). Ook voor 2020 zal de meeste aandacht hier naar uitgaan. Hierbij zijn de volgende ontwikkelingen benoemd:

Sturing op resultaat en perspectief:

We staan met zijn allen voor de opgave om de komende jaren het nu nog grote aanbod van intramuraal beschermd wonen (groten)deels om te bouwen naar meer kleinschalige beschermde/beschutte woonvormen waar zorg en wonen gescheiden zijn. Verschillende zorgaanbieders hebben deze handschoen inmiddels opgepakt en hebben (kleinschalige) woonvormen opgezet waar cliënten op een meer zelfstandige manier beschermd/beschut kunnen wonen. De indicaties van cliënten worden hier echter niet altijd goed op aangepast. Daarnaast intramuraal beschermd wonen (BW-compleet) vaak nog gezien als de standaard, terwijl we toe willen werken naar een situatie waar dit de uitzondering is.

Om de verschuiving in aanbod meer op gang te brengen en er voor te zorgen dat de indicaties goed aansluiten bij dit aanbod, is er een nieuw kader opgesteld voor de Wmo-adviseurs dat ze kunnen gebruiken bij het indiceren van beschermd wonen. Voor de huidige beschermde woonvormen (locaties) is bekeken welke beschermd wonen indicaties passend zijn. In samenspraak met de zorgaanbieders en Wmo-adviseurs zullen waar nodig de huidige indicaties worden aangepast.

Het creëren van een vangnet

Tot voor kort was er nog geen 'vangnet' ingericht voor cliënten die uitstromen naar een (eigen) woning in de wijk en vervolgens dreigen terug te vallen/ te escaleren. Hierdoor waren zorgaanbieders en cliënten terughoudend met afschalen en leven er bij ketenpartners vaak zorgen m.b.t. mogelijke overlast van deze doelgroep. Samen met zorgaanbieders is er daarom een Plan van Aanpak uitgewerkt voor een pilot met een logeervoorziening (time-out voorziening). Deze pilot is 1 januari 2020 gestart. Middels een dergelijke voorziening kunnen cliënten die zijn uitgestroomd uit beschermd wonen tijdelijk komen logeren in een intramurale beschermde woonvorm als zij een 'time-out' nodig hebben. Hiermee wordt beoogd dat cliënten en zorgaanbieders eerder de stap naar meer zelfstandigheid durven te maken omdat cliënten, indien nodig, terug kunnen vallen op de logeervoorziening. Daarnaast hopen we dat ketenpartners meer vertrouwen krijgen in de plaatsing van cliënten in de wijk en de begeleiding die hierbij geboden wordt.

Het regelen van Inkomen

Cliënten blijven soms onnodig lang "hangen" in een intramurale beschermde woonvorm omdat het lastig bleek om zaken omtrent inkomen goed geregeld te krijgen zodat de cliënt zelf kan gaan voorzien in de huur en overige kosten levensonderhoud. In 2019 is daarom met de ISD Brabantse Wal en het Werkplein Roosendaal een speciaal aanmeldformulier ontwikkeld dat zorgaanbieders en cliënten kunnen gebruiken voor het aanvragen van bijstand. Er vindt structureel overleg plaats met de sociale diensten om deze werkwijze te evalueren.

Aanbod passende betaalbare woningen

Het geschetste toekomstbeeld voor beschermd thuis vraagt om een diversiteit aan kleinschalige woonvoorzieningen in wijken waar de doelgroep kan wonen en stappen kan maken richting meer zelfstandigheid. Dit betekent ook dat de capaciteit van het bestaande intramurale aanbod zal moeten krimpen. Daarnaast moeten er voldoende passende woningen beschikbaar zijn voor cliënten die uitstromen uit het beschermd wonen. Vanuit de woningcorporaties in de regio een verzoek binnengekomen om met hen te kijken naar mogelijkheden voor alternatieve woonvormen voor (o.a.) deze doelgroep. Samen gaan we verkennen wat er nodig/gewenst is.

Daarnaast zal er in 2020 door de woningcorporaties, samen met de gemeenten en andere relevante ketenpartners gekeken worden hoe de huidige voorrangregeling in lijn gebracht kan worden met de diverse ontwikkelingen waar we samen voor aan de lat staan. De voorrangregeling is er om te voorkomen dat mensen die uitstromen uit intramurale voorzieningen dakloos worden omdat zij nog geen passende woonruimte hebben. De voorrangregeling heeft in 2019 (met peildatum 30-9-2019) tot 29 geslaagde huisvestingen geleid van de in totaal 41 ingediende aanvragen. Momenteel zijn echter niet alle relevante partijen aangesloten bij de regeling, waardoor er kansen blijven liggen om zaken omtrent zorg en wonen goed met elkaar te regelen.

Het geschetste toekomstbeeld vraagt tevens van gemeenten, woningcorporaties, zorg- en welzijnsaanbieders en andere ketenpartners dat zij een gezamenlijke verantwoordelijkheid voelen en dragen voor de leefbaarheid in de wijken. Het toekomstbeeld van een inclusieve samenleving moet er niet toe leiden dat er van de zwakste schouders in de samenleving in zwakke wijken verwacht wordt dat zij de grootste maatschappelijke lasten dragen. Middels diverse sessies tussen woningcorporaties, zorgaanbieders en gemeenten wordt er momenteel gewerkt aan wederzijds vertrouwen en het in kaart brengen van de pijnpunten en mogelijke antwoorden hierop. In dit kader is er in 2019 tevens een evenement voor alle ketenpartners georganiseerd waarin we ons hebben laten inspireren door mooie initiatieven uit het land m.b.t. het goed laten landen van kwetsbare inwoners in de wijken.

Zorg & Veiligheid

Functioneren OGGZ-team (in het Zorg- en Veiligheidshuis)

In 2016 is het OGGZ-team vanuit het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH) gaan werken. Dit is in de afgelopen jaren voortgezet. Binnen het ZVH waren er ook in 2019 weer werkplekken beschikbaar voor het OGGZ-team. Ook in 2019 is de samenwerking goed verlopen en zijn er veel cases opgepakt en toegeleid. In de eerste drie kwartalen van 2019 zijn er 648 cases opgepakt. Als dat geëxtrapoleerd wordt over heel 2018, komen we op ruim 850 cases. In 2017 zijn totaal 795 cases opgepakt. Als dit vergeleken wordt met het langjarig gemiddelde over de periode 2009-2016, betekent dit een ruime verdrievoudiging van het aantal cases. Daarnaast is de zwaarte van de cases toegenomen. In 2019 is deze trend doorgezet. Daarbij is in de zomer van 2019 het OGGZ-team tegen de grenzen van haar mogelijkheden aangelopen zoals in het vorige jaarplan al voorzien was. Dit heeft geleid tot een aanmeldstop die drie maanden geduurd heeft. In september heeft het college van Bergen op Zoom besloten om de capaciteit tijdelijk met 1 fte uit te breiden. Deze uitbreiding van capaciteit is inmiddels verlengd tot 21 december 2020. Daarnaast zal begin 2020 een onafhankelijk onderzoek starten naar het hele OGGZ-proces van aanmelding tot toeleiding. Dit onderzoek zal worden uitgevoerd door Niels Mulder (hoogleraar OGGZ). Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek moet besloten worden hoe structureel omgegaan wordt met het zeer hoge aantal OGGZ-cases.

OGGZ-Bed

Het OGGZ-bed is een time-out bed voor een specifiek gedeelte van de OGGZ-doelgroep. Het betreft de groep dak- en thuislozen die bij het OGGZ-team in beeld is, maar die nergens naar toe kan (bijvoorbeeld door schorsing in de Maatschappelijke Opvang). Voorwaarde is dat deze persoon bekend is bij het OGGZ-team. Het OGGZ-bed heeft zich bewezen als een waardevol onderdeel van de aanpak voor personen met verward gedrag. In de eerste drie kwartalen van 2019 is er 72 etmalen gebruik van gemaakt.

Spoedeisende Psychiatrische Onderzoeksruijnte (SPOR)

In het vorige jaarplan is uitgebreid stilgestaan bij de Spoedeisende Psychiatrische Onderzoeksruijnte (SPOR). Voor nu volstaat om te melden dat ook voor 2019 de SPOR beschikbaar is geweest. De werkwijze heeft de interesse gekregen vanuit andere plekken in het land. De samenwerking tussen de betrokken partijen verloopt goed. Doordat de SPOR er is worden verwarde mensen niet meer onnodig naar een politiecel gebracht. De SPOR is er voor het werkgebied van GGZ WNB.

Nazorg na detentie

Met goede begeleiding van mensen die uit detentie komen en in de samenleving terug keren is veel winst te behalen; hiermee kan het aantal recidieven kan omlaag worden gebracht, wat maatschappelijke schade voorkomt en bijdraagt aan de participatie van de betrokkene. Vanuit het Zorg & Veiligheidshuis worden mensen die uit detentie komen en waarbij er een hoog risico is op recidieven begeleid. Hierbij willen zij in 2020 meer gaan inzetten op het gebruik van ervaringsdeskundigen.

Het beeld is echter dat we met enkel de begeleiding van deze hoog-risico ex-gedetineerden als regio nog wel kansen laten liggen. Om toe te werken naar een sluitende aanpak voor deze groep zal daarom in 2020 in kaart kan worden gebracht wat er nog nodig is op dit vlak.

Samenwerking met zorgverzekeraars

Om goede en efficiënte zorg en ondersteuning te kunnen bieden aan alle inwoners die dat nodig hebben en de zorgkosten beheersbaar te houden, is samenwerking tussen professionals en aanbieders cruciaal. Dit valt of staat bij de samenwerking tussen de financiers van zorg en ondersteuning. Nu zijn er wel degelijk mooie voorbeelden van samenwerkingen tussen gemeenten en zorgverzekeraars en/of zorgkantoren, maar dit gebeurt veelal nog kleinschalig, incidenteel en redelijk versnipperd.

VNG en Zorgverzekeraars Nederland (ZN) hebben daarom samen een werkstructuur ontwikkeld die moet zorgen voor een landsdekkende en structurele samenwerking tussen het zorgdomein en het sociaal domein. In de werkstructuur hebben VNG en ZN afgesproken dat er in alle regio's (landsdekkend) een structurele samenwerking moet komen tussen gemeenten, zorgverzekeraars en zorgkantoren op tenminste de thema's ouderen, GGZ en preventie. Wij vallen hierbij in de regio West-Brabant (gebaseerd op de zorgkantoor-regio). In de tweede helft van 2019 is er een afstemmingsproces gestart om te komen tot bestuurlijke afspraken over hoe we als gemeenten in Brabant onze onderlinge afstemming en vertegenwoordiging in de regionale werkstructuur met zorgverzekeraars en zorgkantoor willen vormgeven. De opbrengst van dit proces heeft geleid tot een voorstel waar de betrokken bestuurders eind december mee in hebben gestemd. Momenteel wordt er gewerkt aan een regioscan, welke bepalend zal zijn voor de vorming van de agenda van deze regionale samenwerking tussen gemeenten en zorgverzekeraars.